

Αρχαία Ιστορία Α' Γυμνασίου

Βασικές γνώσεις

Ο Κυκλαδικός πολιτισμός

Πότε δημιουργήθηκε, πού και γιατί

1. Ένας από τους παλαιότερους πολιτισμούς της Ευρώπης αναπτύχθηκε στις **Κυκλάδες** κατά την **3η και 2η χιλιετία π.Χ.**, δηλαδή στην **Εποχή του Χαλκού**.
2. Σε αυτό συνέβαλε:
 - το ήπιο κλίμα
 - η ιδιαίτερα προνομιακή γεωγραφική τους θέση, γιατί τα νησιά των Κυκλάδων αποτελούν ένα είδος φυσικής γέφυρας ανάμεσα στην Ευρώπη και στην Ασία, την Ηπειρωτική Ελλάδα και την Κρήτη.

Ερώτηση 1: Πότε δημιουργήθηκε ο Κυκλαδικός πολιτισμός, πού και για ποιους λόγους;

Βασικές γνώσεις

Ο Κυκλαδικός πολιτισμός

Σημασία κυκλαδικού πολιτισμού

Τα πλοία των κυκλαδίτικων νησιών κυριαρχούν στο Αιγαίο και μαζί με τα προϊόντα της Εγγύς Ανατολής μεταφέρουν στην Ευρώπη:

- ιδέες,
- τεχνικές γνώσεις,
- θρησκευτικές αντιλήψεις.

Ερώτηση 2: Γιατί ήταν σημαντικός ο Κυκλαδικός πολιτισμός στην Ευρώπη;

Βασικές γνώσεις

Ο Κυκλαδικός πολιτισμός

Οι οικισμοί

1. Κάθε οικισμός αναπτυσσόταν **αυτόνομα** και δεν υπήρχε κανένα είδος κεντρικής εξουσίας.
2. Αρχικά οι οικισμοί σχηματίζονται κοντά στη θάλασσα ή στα πρανή χαμηλών λόφων.
3. Περίπου το **2300 π.Χ.** ορισμένοι οικισμοί οχυρώνονται, άλλοι καταστρέφονται και ξαναχτίζονται οχυρωμένοι, ενώ άλλοι χτίζονται σε υψηλούς λόφους μακριά από τη θάλασσα.

Ερώτηση 3: Πώς ήταν οι οικισμοί του Κυκλαδικού πολιτισμού;

Βασικές γνώσεις

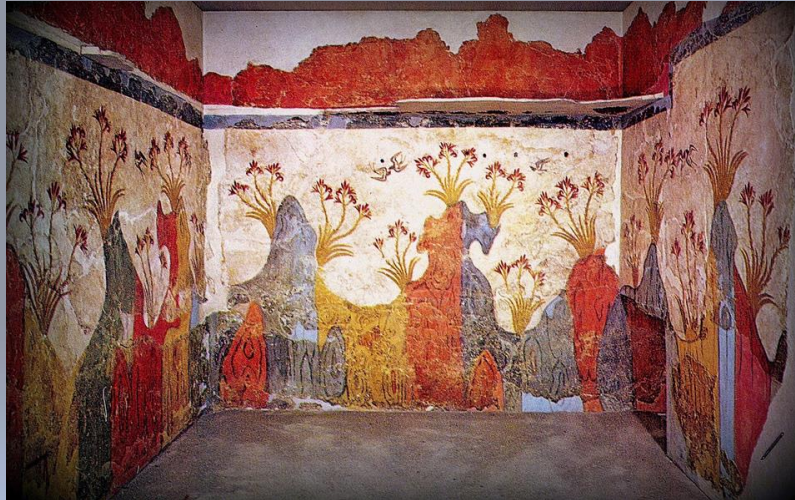
Ο Κυκλαδικός πολιτισμός

Η ιστορία

1. Στη **2η χιλιετία π.Χ.** οι Κυκλάδες έχουν επαφές με την ηπειρωτική Ελλάδα αρχικά και στη συνέχεια με την Κρήτη.
2. Ο πιο σημαντικός οικισμός αυτής της εποχής είναι το **Ακρωτήρι στη Θήρα.** ▶
3. **Περίπου το 1600 π.Χ.** μεγάλοι **κυκλαδικοί οικισμοί καταστρέφονται από σεισμό.**
4. Τότε οι Κυκλάδες περνούν στη **σφαίρα επιρροής της μινωικής Κρήτης**, που γνωρίζει τότε τη μεγαλύτερη ακμή της.
5. Μετά την καταστροφή των μινωικών ανακτόρων, γύρω στο **1450 π.Χ.**, **στις Κυκλάδες κυριαρχούν οι Μυκηναίοι** από την ηπειρωτική Ελλάδα.

Ερώτηση 4: Ποια είναι η ιστορία του Κυκλαδικού πολιτισμού;

Ιωάννα Κολιούση

© Greek Travel Pages

Βασικές γνώσεις

Ο Κυκλαδικός πολιτισμός

Η τέχνη

1. Το χαρακτηριστικότερο δημιούργημα της κυκλαδικής τέχνης κατά την Εποχή του Χαλκού είναι τα **μαρμάρινα ειδώλια**.
2. Τα περισσότερα παριστάνουν γυμνές γυναίκες, λίγα άνδρες μουσικούς, πολεμιστές ή κυνηγούς.
3. Οι μορφές είναι έντονα σχηματοποιημένες, με λίγες αλλά χαρακτηριστικές λεπτομέρειες για την αναγνώριση του φύλου.
4. Είχαν και **πήλινα αγγεία** διακοσμημένα με απλά γραμμικά σχέδια, **μαρμάρινα** και **μεταλλικά** αγγεία.

Ερώτηση 5: Τι γνωρίζετε για την τέχνη του Κυκλαδικού πολιτισμού;

**Μαρμάρινο ειδώλιο
γυναίκας.** Τέτοια
ειδώλια βρέθηκαν σε
τάφους. Το μικρό
πάχος και η στάση
των άκρων ποδιών
τους δείχνει ότι δεν
μπορούσαν να
σταθούν όρθια.
Είναι αβέβαιο, αν
παριστάνουν θεά που
έχει σχέση με τον
θάνατο.
(Αθήνα, Εθνικό
Αρχαιολογικό
Μουσείο)

Ένα από τα αριστουργήματα της κυκλαδικής ειδωλοπλαστικής.
Ο καθιστός άνδρας παίζει άρπα, συμμετέχοντας ίσως σε κάποια
θρησκευτική τελετή.
(Αθήνα, Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο)

Βασικές γνώσεις

Ο Μινωικός πολιτισμός

Πού, πότε

1. Στην **3η και 2η χιλιετία π.Χ.** η **Κρήτη** έφτασε σε υψηλό επίπεδο **κοινωνικής** και **οικονομικής** οργάνωσης και **καλλιτεχνικής** παραγωγής.
2. Είναι γνωστός με το όνομα «**μινωικός πολιτισμός**» από το μυθικό βασιλιά της Κνωσού **Μίνωα**.
3. Ανακαλύφθηκε στις **αρχές του 20ού αιώνα** με τις ανασκαφές του Βρετανού αρχαιολόγου **Άρθουρ Έβανς** στην Κνωσό.
4. Ο σημαντικότερος οικισμός ήταν η **Κνωσός**.

Ερώτηση 6: Πότε δημιουργήθηκε ο μινωικός πολιτισμός, πού και από ποιον ανακαλύφθηκε;

Βασικές γνώσεις

Ο Μινωικός πολιτισμός

Πολιτισμός

Από τις αρχές της 3ης χιλιετίας π.Χ.:

1. ο **πληθυσμός** στην Κρήτη βαθμιαία **αυξάνεται**.
2. η **γεωργία** και η **κτηνοτροφία** γίνονται πιο συστηματικές.
3. οι κάτοικοι οργανώνονται σε **μικρούς οικισμούς**.
4. οι Μινωίτες κάνουν **εμπόριο** με άλλες περιοχές του **Αιγαίου** και της **Ανατολικής Μεσογείου**.
5. Εξάγουν **λάδι, κρασί, ξυλεία, λίθινα αγγεία**.
6. **Εισάγουν μέταλλα** ή άλλες **πρώτες ύλες** για την κατασκευή όπλων, εργαλείων και καλλιτεχνημάτων (π.χ. χαλκό και άργυρο).
7. Μερικοί οικισμοί αποκτούν σιγά σιγά μεγαλύτερη έκταση και πλούτο από τους άλλους.

Ερώτηση 7: Τι γνωρίζετε για τον μινωικό πολιτισμό;

Βασικές γνώσεις

Ο Μινωικός πολιτισμός

Τα ανάκτορα

1. Γύρω στο **2000 π.Χ.** εμφανίζονται τα πρώτα **ανάκτορα**.
2. Γύρω τους αναπτύσσονται **μεγάλοι οικισμοί** που μπορούν να χαρακτηριστούν πόλεις.
3. Μέχρι σήμερα γνωρίζουμε τέσσερα ανάκτορα, την **Κνωσό**, τη **Φαιστό**, τα **Μάλια** και τη **Ζάκρο**. ▶
4. Τα πρώτα ανάκτορα **καταστρέφονται γύρω στο 1700 π.Χ. από σεισμό**, αλλά ξαναχτίζονται πιο επιβλητικά.
5. Η περίοδος των δεύτερων, **νέων ανακτόρων (1700-1450 π.Χ)** είναι αυτή της μεγαλύτερης **ακμής του μινωικού πολιτισμού**.
6. Οι Μινωίτες **κυριαρχούν στο Αιγαίο**.
7. Ιδρύουν **αποικίες** (Κύθηρα, Ρόδος).
8. Έχουν **στενές σχέσεις με την ηπειρωτική Ελλάδα** και
9. **Επηρεάζουν έντονα το μυκηναϊκό πολιτισμό**, που κάνει τότε την εμφάνισή του.

Ερώτηση 8: Τι γνωρίζετε τους οικισμούς, τον πολιτισμό τους και την εμφάνιση των ανακτόρων στον μινωικό πολιτισμό;

Βασικές γνώσεις

Ο Μινωικός πολιτισμός

Τα ανάκτορα

1. Το πολιτικό, διοικητικό και οικονομικό σύστημα της μινωικής Κρήτης ήταν **συγκεντρωτικό, με κέντρο τα ανάκτορα**.
2. Τα ανάκτορα ήταν **μεγάλα συγκροτήματα κτιρίων**, και ήταν κέντρα
 - ✓ **διοικητικά,**
 - ✓ **οικονομικά,**
 - ✓ **θρησκευτικά** και
 - ✓ **καλλιτεχνικά.**
2. Είχαν τα εξής χαρακτηριστικά:
 - ✓ Ήταν **πολυώροφα,**
 - ✓ **Είχαν ορθογώνια κεντρική αυλή** και γύρω της δωμάτια.
 - ✓ Είχαν σύστημα **ύδρευσης** και **αποχέτευσης** και
 - ✓ **Τοιχογραφίες** απ' όπου παίρνουμε πληροφορίες για τη ζωή των Μινωιτών.
 - ✓ **Δεν ήταν οχυρωμένα.**
3. Ήταν η κατοικία του άρχοντα.

Ερώτηση 9: Τι γνωρίζετε για τα ανάκτορα στον μινωικό πολιτισμό;

2. Αναπαράσταση του ανακτόρου της Κνωσού.

Αεροφωτογραφία του ανακτόρου της Κνωσού. Διακρίνεται η πλακόστρωτη κεντρική αυλή.

Για να μάθουμε
μερικά
πράγματα!

Ο Μινωικός πολιτισμός

Η γραφή

1. Η **ανάπτυξη του εμπορίου** και οι **ανάγκες της διοίκησης και της κοινωνίας** οδήγησαν στη δημιουργία ενός συστήματος γραφής.
2. Γύρω στο **1700** αναπτύχθηκε ένα σύστημα γραφής το οποίο αρχικά έμοιαζε με τα **ιερογλυφικά**, όπως αποδεικνύει ο **δίσκος της Φαιστού**. ▶
3. Λίγο αργότερα άρχισε να χρησιμοποιείται ένα νέο σύστημα γραφής, η **Γραμμική Α**.
4. Η γραφή ήταν **συλλαβική**, δηλαδή κάθε σημείο αντιστοιχούσε σε μία συλλαβή, και υπήρξε το πρότυπο για την ανάπτυξη της μυκηναϊκής γραφής.
5. Η γραφή όμως αυτή δεν έχει αποκρυπτογραφηθεί.

Ερώτηση 10: Τι γνωρίζετε για τη γραφή στον μινωικό πολιτισμό;

1		12		23		34	
2		13		24		35	
3		14		25		36	
4		15		26		37	
5		16		27		38	
6		17		28		39	
7		18		29		40	
8		19		30		41	
9		20		31		42	
10		21		32		43	
11		22		33		44	

Για να μάθουμε
μερικά
πράγματα!

Ο Μινωικός πολιτισμός

Οικονομία

1. Την εποχή των **νέων ανακτόρων (1700-1450 π.Χ.)** οι Μινωίτες κυριαρχούν με τα πλοία τους σε όλο το Αιγαίο.
2. Ιδιαίτερη ζήτηση έχουν τα **έργα της καλλιτεχνικής παραγωγής** (μεταλλοτεχνία, λιθοτεχνία, κοσμηματοτεχνία).

Ερώτηση 11: Τι γνωρίζετε για την οικονομία στο μινωικό πολιτισμό;

Για να μάθουμε
μερικά
πράγματα!

Ο Μινωικός πολιτισμός

Η κατάληψη της Κνωσού από τους Μυκηναίους

1. Γύρω στο **1450 π.Χ.** τα **μινωικά ανάκτορα καταστρέφονται**, πιθανόν από σεισμό, εκτός από αυτό της Κνωσού.
2. Αυτό έδωσε την ευκαιρία στους **Μυκηναίους να καταλάβουν την Κνωσό**.
3. Έτσι, **οι Μυκηναίοι** από την Κνωσό φαίνεται ότι **κυριαρχούν** σε ένα μεγάλο τμήμα της κεντρικής και ανατολικής Κρήτης.
4. Όμως το **1370 π.Χ.**, το **ανάκτορο της Κνωσού καταστρέφεται οριστικά**.
5. Στη συνέχεια η Κρήτη αποτελεί **επαρχία του μυκηναϊκού κόσμου**.

Ερώτηση 12: Τι γνωρίζετε για την κατάληψη της Κνωσού από τους Μυκηναίους;

Ο Μινωικός πολιτισμός

Τι πιστεύανε;

Η θρησκεία

1. Οι Μινωίτες πίστευαν σε ένα **σύμπλεγμα γυναικείων θεοτήτων** οι οποίες σχετίζονται με:
 - ✓ τη **βλάστηση**,
 - ✓ τη **διαδοχή των εποχών**,
 - ✓ την **άνθηση** και το **μαρασμό**,
 - ✓ το **θάνατο** και την **ανάσταση**.
2. **Δεν υπήρχαν μεγάλοι ναοί** αλλά μόνο μικρά ανακτορικά ή οικιακά ιερά.
3. Οι πιστοί αισθάνονται τη **θεότητα σαν κάτι μυστηριακό, φευγαλέο και άπιαστο**.
4. Συχνά η λατρεία του θείου πραγματοποιείται και σε **σπήλαια**, όπως στο **Δικταίο Άντρο**, όπου οι πιστοί προσέφεραν μικρά ειδώλια που απεικόνιζαν τους ίδιους τους θεούς.
5. Το ιερό τους δέντρο ήταν η **ελιά** και ήταν πολύ σημαντικό.
6. Σημαντικό ρόλο παίζει στη μινωική θρησκεία ο **ταύρος**.
7. Έκαναν τελετές με χορούς και αγώνες, όπως τα **ταυροκαθάψια**. ▶
8. Το **ιερατείο** το αποτελούσαν κυρίως **γυναίκες**, αλλά υπήρχαν και άνδρες ιερείς. ▶
9. **Πηγή πληροφόρησής** μας για τη θρησκεία τους **είναι τα διάφορα έργα τέχνης**.

Ερώτηση 13: Τι γνωρίζετε για τη θρησκεία στο Μινωικό πολιτισμό;

Ο Μινωικός πολιτισμός

Πώς ήταν τα
έργα τέχνης
τους;

Η τέχνη

1. Οι Μινωίτες ανέπτυξαν **πολλές μορφές τέχνης σε θαυμαστό επίπεδο.**
2. Η μινωική τέχνη έχει **ποικιλία** και **πρωτοτυπία.**
3. Τα μινωικά έργα ήταν:
 - ✓ **αγγεία** από πηλό ή πέτρα,
 - ✓ **ειδώλια,**
 - ✓ **κοσμήματα,**
 - ✓ **τοιχογραφίες**
4. Έχουν **κίνηση, ζωντάνια** και **χάρη.**
5. Απεικονίζουν τη **φύση.**
6. **Επηρέασαν** τους γειτονικούς λαούς, ιδιαίτερα τους **Κυκλαδίτες** και τους **Μυκηναίους.**
7. Οι **τοιχογραφίες**, που οι περισσότερες **προέρχονται από το ανάκτορο της Κνωσού**, παριστάνουν:
 - ✓ **θρησκευτικές ή τελετουργικές πομπές,**
 - ✓ **ειδυλλιακά τοπία** με πλούσια **βλάστηση** και **ζώα,**
 - ✓ **καθώς και θέματα από τον κόσμο της θάλασσας.**

Ερώτηση 14: Τι γνωρίζετε για την τέχνη στο Μινωικό πολιτισμό;

Για να δούμε...

Ο Μινωικός πολιτισμός

Κεραμική

1. Ο γρήγορος **κεραμικός τροχός** που έχει καθιερωθεί διευκολύνει την ταχύτερη κατασκευή των πήλινων αγγείων.
2. Τα ωραιότερα αγγεία είναι τα πολύχρωμα **καμαραϊκά**, που οφείλουν την ονομασία τους στο **σπήλαιο των Καμαρών**, όπου πρωτοβρέθηκαν.
3. Τα καμαραϊκά αγγεία **εξάγονταν** στην **ανατολική Μεσόγειο** και την **Αίγυπτο**.
4. Είχαν σχέδια γεμάτα **φαντασία** και σπανιότερα θέματα από το **ζωικό** και **φυτικό** κόσμο.

Ερώτηση 15: Τι γνωρίζετε για την κεραμική στο Μινωικό πολιτισμό;

Πολύ επιδέξιοι
οι Μινώιτες...

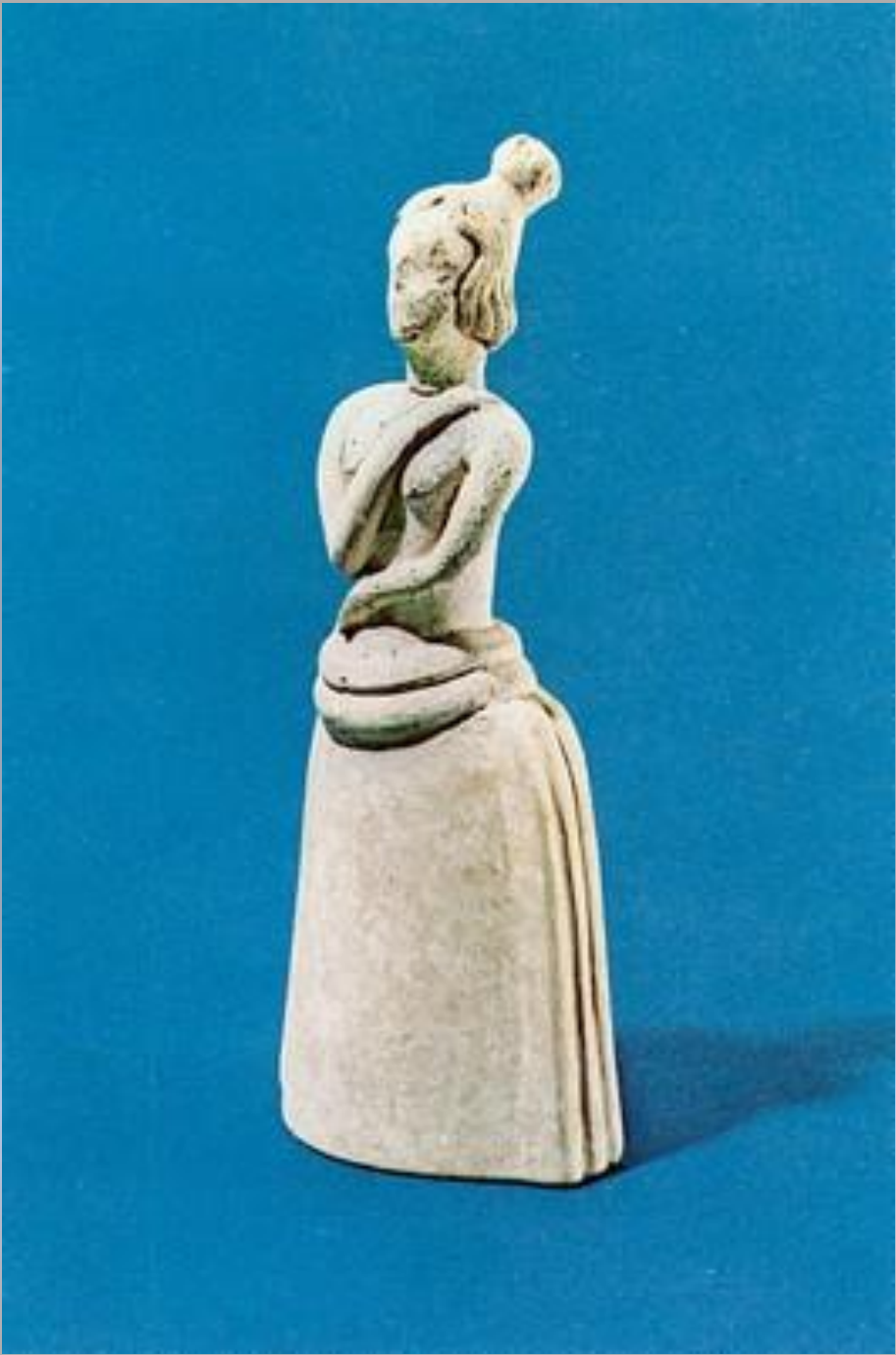
Ο Μινωικός πολιτισμός

Άλλα έργα τέχνης

1. Υπήρχαν **πήλινα ειδώλια** και παριστάνουν **γυναίκες**, και σπανιότερα **άνδρες** και ζώα. ▶
2. Αξιοσημείωτα είναι τα **ρυτά, μεγάλα αγγεία**, ορισμένα με **μορφή κεφαλής ζώου**, ▶
συνήθως του **ιερού μινωικού ταύρου**, τα οποία χρησιμοποιούνταν στις τελετουργίες.
3. Υπάρχουν επίσης:
 - ✓ **κοσμήματα** από χρυσό και ασήμι ▶
 - ✓ **σφραγίδες** ▶

Ερώτηση 16: Τι γνωρίζετε για την τέχνη στο Μινωικό πολιτισμό, εκτός της Κεραμικής;

Μία
ενδιαφέρουσα
αναπαράσταση
της Κνωσού!

Κνωσός- αναπαράσταση

Βασικές γνώσεις

Ο Μυκηναϊκός πολιτισμός

Πότε δημιουργήθηκε, περιοχές

1. Αναπτύχθηκε στην **Πελοπόννησο** και ιδιαίτερα στην **Αργολίδα** την ύστερη **Εποχή του Χαλκού – 1600-1100 π.Χ.**
2. Η πιο σημαντική πόλη ήταν οι **Μυκήνες**, απ' όπου πήρε και το όνομά του.
3. Την ακρόπολη των Μυκηνών ανακάλυψε ο **Ερρίκος Σλίμαν** και βρήκε τους περίφημους **βασιλικούς τάφους**.
4. Άλλες σημαντικές πόλεις ήταν η **Τίρυνθα**, η **Πύλος** και η **Θήβα**.

Ερώτηση 17: Πότε δημιουργήθηκε ο Μυκηναϊκός πολιτισμός, σε ποιες περιοχές και ποιος ανακάλυψε την ακρόπολη των Αθηνών;

Τι ήταν;

Ο Μυκηναϊκός πολιτισμός

Ανάκτορα

1. Τα πρώτα ανακτορικά συγκροτήματα στη μυκηναϊκή Ελλάδα:

- ✓ κτίζονται σχεδόν ταυτόχρονα γύρω στο **1400 π.Χ.**
- ✓ βρίσκονταν στην **κορυφή οχυρωμένων ακροπόλεων** και
- ✓ ήταν τα **διοικητικά κέντρα** των διαφόρων επικρατειών στις οποίες είχε χωριστεί η μυκηναϊκή Ελλάδα.

Ερώτηση 18: Τι γνωρίζετε για τα ανάκτορα στη Μυκηναϊκή Ελλάδα;

Από πού
επηρεάστηκε;

Ο Μυκηναϊκός πολιτισμός

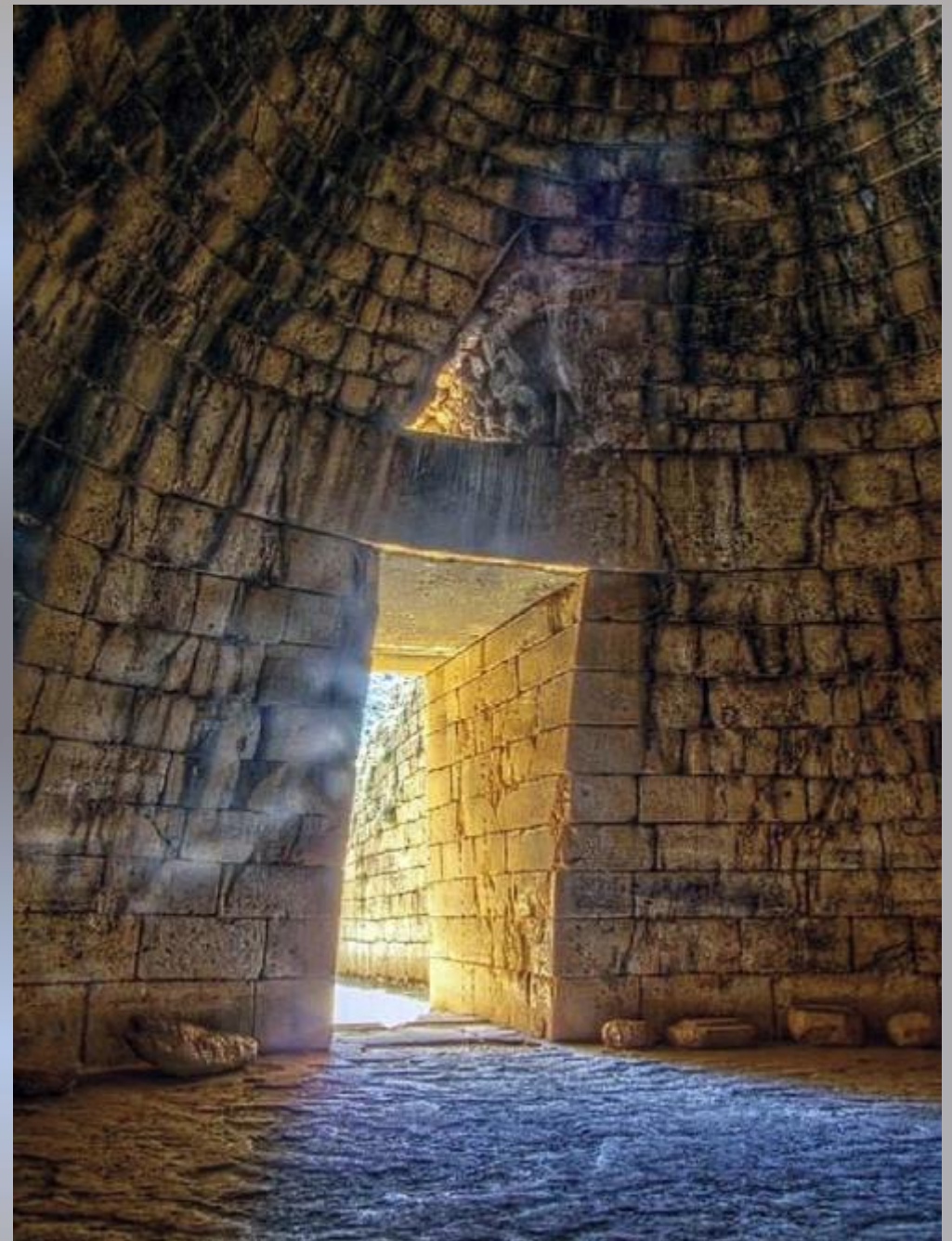
Επιρροές

1. Ο μυκηναϊκός πολιτισμός επηρεάστηκε από τον πολιτισμό της **μινωικής Κρήτης**.
2. Ανέπτυξαν δεσμούς με τους Μινωίτες ήδη από τον **17ο αιώνα π.Χ.**, υιοθέτησαν από αυτούς και αφομοίωσαν πολλά στοιχεία του πολιτισμού τους, χωρίς όμως να χάσουν τη δική τους ταυτότητα.
3. Από τους Μινωίτες δανείστηκαν:
 - ✓ **τεχνολογικά επιτεύγματα,**
 - ✓ **μορφές τέχνης** και
 - ✓ την ιδέα της **γραφής**.
4. Η πρωτοτυπία των Μυκηναίων γίνεται αισθητή κυρίως στον τομέα της αρχιτεκτονικής, όπως είναι οι **κυκλώπειες οχυρώσεις** των ακροπόλεων και οι **θολωτοί τάφοι**. ▶

Ερώτηση 19: Από πού επηρεάστηκε ο Μυκηναϊκός πολιτισμός;

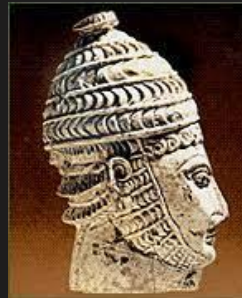
Τι εργασίες
έκαναν οι
Μυκηναίοι;

Ο Μυκηναϊκός πολιτισμός

Ασχολίες

1. Οι Μυκηναίοι ασχολήθηκαν με τα ακόλουθα:

- γεωργία,
- κτηνοτροφία,
- ελεφαντουργία,
- λιθοτεχνία,
- μεταλλουργία,
- ναυτιλία και
- εμπόριο.

Ερώτηση 20: Με τι ασχολήθηκαν οι Μυκηναίοι;

Σε τι έμοιαζαν
με τους
υπόλοιπους
Έλληνες;

Ο Μυκηναϊκός πολιτισμός

Κοινά στοιχεία με τους Έλληνες

Στοιχεία που ένωναν τα διάφορα ελληνικά φύλα κατά τη μυκηναϊκή εποχή ήταν:

- η **κοινή γλώσσα** όπως φαίνεται από τη γραφή τους, τη **Γραμμική Β**,
- η κοινή **θρησκεία** και οι **μεταθανάτιες δοξασίες**,
- η **κοινωνικοπολιτική οργάνωση** και οι **θεσμοί**.

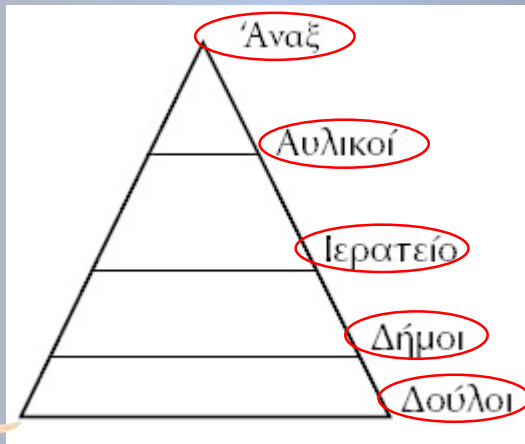
Ως αποτέλεσμα των παραπάνω δεσμών και μέσα από τις συνεχείς συναλλαγές ανάμεσα στα διάφορα μυκηναϊκά κέντρα, δημιουργήθηκε ένας ενιαίος πολιτισμός, ο **πολιτισμός της μυκηναϊκής κοινής**.

Ερώτηση 21: Ποια ήταν τα στοιχεία που ένωναν τους Μυκηναίους με τα υπόλοιπα ελληνικά φύλα;

Ο Μυκηναϊκός πολιτισμός

Κοινωνική διαστρωμάτωση

- Στην κορυφή της μυκηναϊκής κοινωνίας βρίσκεται ο **άναξ** (=βασιλιάς). Αυτός, μαζί με την οικογένειά του, κατοικούσε στο ανάκτορο, το κέντρο εξουσίας.
- Ακολουθούσαν στην ιεραρχία οι διάφοροι **αυλικοί** και το **ιερατείο**.
- Οι κάτοικοι της κάθε περιοχής αποτελούσαν τους **δήμους**. Οι δήμοι ήταν πολυάριθμοι, οργανωμένοι σε χωριά, γύρω από το διοικητικό κέντρο, το ανάκτορο. Ήταν γεωργοί, κτηνοτρόφοι και εξειδικευμένοι τεχνίτες.
- Στην κατώτερη κοινωνική βαθμίδα βρίσκονται οι **δούλοι**.

Ερώτηση 22: Ποια ήταν η ιεραρχία της μυκηναϊκής κοινωνίας;

Ο Μυκηναϊκός πολιτισμός

Ποια ήταν η
γραφή τους;

Γραμμική Β'

- Η γραφή των Μυκηναίων ονομάζεται **Γραμμική Β**.
- Το **1952** οι Βρετανοί **Μάικλ Βέντρικ** και **Τζον Τσάντγουικ** αποκρυπτογράφησαν τη γραφή κάποιων πινακίδων.
- Διαπιστώθηκε ότι η γλώσσα των πινακίδων ήταν **ελληνική**.
- Η γραφή των πινακίδων είναι **συλλαβική**, δηλαδή κάθε σύμβολο αποδίδει μια συλλαβή.
- Πολλοί επιστήμονες υποστηρίζουν ότι η Γραμμική γραφή Β είναι **εξελιγμένη και τελειοποιημένη μορφή της Γραμμικής γραφής Α**.
- Για την προέλευση της Γραμμικής γραφής Β υπάρχουν δύο αντίθετες απόψεις: **είτε η Γραμμική Β γεννήθηκε στην ηπειρωτική Ελλάδα** και μεταφέρθηκε στην Κρήτη, **είτε προήλθε από τη Γραμμική Α στην Κρήτη** και αργότερα πέρασε στην Ελλάδα.
- Στα κείμενα των πινακίδων με Γραμμική γραφή Β καταγράφονται διάφορες **εμπορικές-οικονομικές δραστηριότητες των ανακτόρων**.
- Γύρω στα **1200 π.Χ.** η **Γραμμική Β'** εξαφανίστηκε.

Ερώτηση 23: Τι γνωρίζετε για την γραφή στον Μυκηναϊκό πολιτισμό;

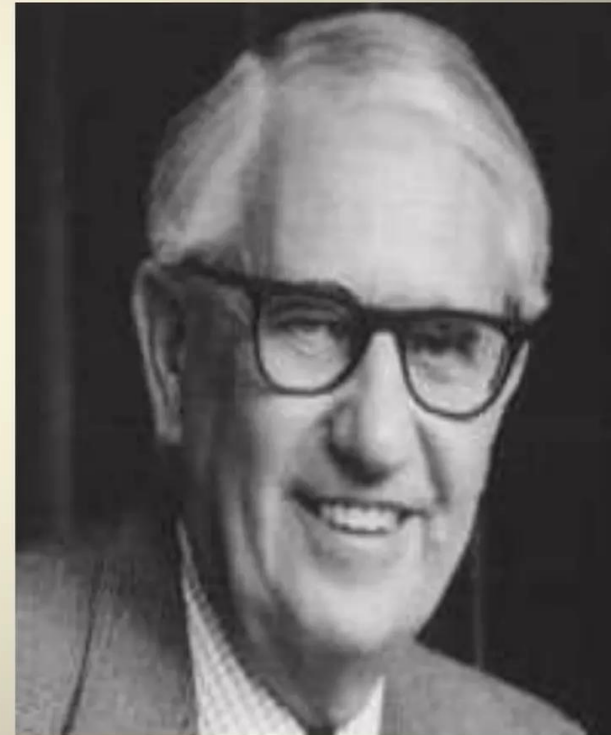
Η Γραμμική γραφή Β

Έχει αποκρυπτογραφηθεί από τους Βρετανούς
Μάικλ Βέντρικς και Τζον Τσάντγουικ, το 1952, , τότε διαπιστώθηκε
ότι η γλώσσα των πινακίδων ήταν **ελληνική**

Μάικλ Βέντρικς

Τζον Τσάντγουικ

Ιδεογράμματα της Γραμμικής Β'					
Άντρας	Σελήνη	Κριθάρι	Αμφορέας	Μαλλί	Δόρυ
Γυναίκα	Λεκάνη	Ψελαία	Αγγείο με χερούλι	Κέρατο	Βέλος
Ελάφι	Τρίποδας	Κύντερο (αρωματικό)	Φιάλη		
Άλογο	Αγγείο	Αλεύρι	Δοχείο	Ρηχό αγγείο	
Προβατίνα	Πιθάρι	Ψελαίον	Ποτήρι		Άρμα με τροχούς
Κριάρι	Κανάτα	Κρασί	Βαθύ κύπελλο	Ύφασμα	Άρμα χωρίς τροχούς
Κατσίκια	Κανατούλα	Χαλκός	Κύπελλο με χερούλι	Χιτώνας	Άρμα
Γουρούνι	Υδρία	Χρυσός	Ρυτό		Τροχός
Βόδι	Υδρία με 3 πόδια		Κουτάλι		Ακόντιο
Σιτάρι	Κύπελλο	Κρόκος	Κουτάλι		

ΓΡΑΜΜΙΚΗ Β' – Συλλαβάριο

	A	E	I	O	U
	 α	 ε	 ι	 ο	 υ
W	 βα	 βε	 βι	 βο	
J	 γα	 γε		 γο	
D	 δα	 δε	 δι/(ζι)	 δο	 δυ/(ζυ)
K	 κα/γα/χα	 κε/γε/χε	 κι/γι/χι	 κο/γο/χο	 κυ/γυ/χyu
M	 μα	 με	 μι	 μο	 μυ
N	 να	 νε	 νι	 νο	 νyu
P	 πα/φα	 πε/φε	 πι/φι	 πο/φο	 πyu/φυ/(βyu)
R	 ρα/λα	 ρε/λε	 ρι/λι	 ρο/λο	 ρυ/λυ
S	 σα	 σε	 σι	 σο	 συ
T	 τα/θα	 τε/θε	 τι/θι	 το/θο	 τυ/θυ
Z	 ζα/τζα	 ζε/τζε		 ζο/τζο	
	 γε (και)	 αιυ- (άρχικό)		 πτε/φτε/φθε	

Έκτός από τα παραπάνω συλλαβογράμματα, υπάρχουν και άλλα, καθώς και πολλά ιδεογράμματα.

Σε ποιες
περιοχές
εξαπλώθηκαν;

Ο Μυκηναϊκός πολιτισμός

Η εξάπλωση των Μυκηναίων

- Μετά την κυριαρχία τους στην Κρήτη (1450 π.Χ.), οι Μυκηναίοι γίνονται **θαλασσοκράτορες**.
- Ιδρύουν **αποικίες** και **εμπορικούς σταθμούς** στο **Αιγαίο** και στα **μικρασιατικά παράλια**.
- Ταξιδεύουν για εμπορικούς λόγους:
 - στην **Εγγύς Ανατολή**,
 - τη **νότια Ιταλία**,
 - τη **Σικελία**,
 - την **Ισπανία**
 - την **Κεντρική** και **Βόρεια Ευρώπη**,
 - την **Κύπρο** και
 - έρχονται σε επαφή με το κράτος των **Χετταίων**.

Ερώτηση 24: Σε ποιες περιοχές εξαπλώθηκαν οι Μυκηναίοι;

Ο Μυκηναϊκός πολιτισμός

Πότε και πώς
έγινε η πτώση
τους;

Η πτώση των Μυκηναίων

- Περίπου το **1200 π.Χ.** παρατηρείται μια αιφνίδια **κάμψη της μυκηναϊκής ισχύος**.
- **Ανάκτορα, ακροπόλεις και οικισμοί καταστρέφονται.**
- Δε γνωρίζουμε με ακρίβεια τους λόγους που προκάλεσαν αυτή την καταστροφή.
- Άλλοι επιστήμονες την αποδίδουν:
 - σε **μετακίνηση νέων ελληνικών φύλων** (κάθοδος των Δωριέων),
 - άλλοι σε **εσωτερικές αναταραχές** και
 - άλλοι στην **τρομακτική αναστάτωση** που επικρατεί αυτή την περίοδο **στην ανατολική λεκάνη της Μεσογείου**, με την **πτώση του κράτους των Χετταίων**.
- Η αναστάτωση αυτή είχε ως συνέπεια την **πτώση του μυκηναϊκού εμπορίου** και τη σταδιακή **παρακμή των μυκηναϊκών ανακτόρων** εξαιτίας της **οικονομικής κρίσης**.
- Μάλλον, όμως, η πτώση της μυκηναϊκής δύναμης οφείλεται σε ένα **συνδυασμό και των τριών λόγων**.

Ερώτηση 25: Πότε έγινε και σε τι οφείλεται η πτώση των Μυκηναίων;

Ο Μυκηναϊκός πολιτισμός

Τι πίστευαν;

Η θρησκεία των Μυκηναίων

- Στο μυκηναϊκή θρησκεία εμφανίζονται **όλοι οι μεγάλοι Έλληνες θεοί** της 1ης χιλιετίας, **με εξαίρεση τον Απόλλωνα**.
- Στις πινακίδες αναφέρονται ο **Δίας**, η **Ήρα**, ο **Ποσειδώνας**, η **Άρτεμις**, ο **Άρης** και ο **Διόνυσος**.
- Σπουδαία θέση κατέχει μία θεά η οποία συνήθως προσφωνείται με την ονομασία «**Πότνια** (=σεβάσμια)». Η «Κυρία Πότνια» είναι αναμφίβολα η **κυρίαρχη μυκηναϊκή θεότητα** και σε αυτήν προσφέρονται πρόβατα, αρωματικά έλαια, μαλλί και μέλι. ▶
- Οι Μυκηναίοι δεν έχτιζαν μεγάλους ναούς και λάτρευαν τους θεούς τους σε **μικρά ιερά**.
- Το **ιερατείο, άνδρες και γυναίκες**, αποτελούσε **ιδιαίτερη κοινωνική τάξη** και διαχειριζόταν την περιουσία των ιερών.

Ερώτηση 26: Τι γνωρίζετε για τη θρησκεία των Μυκηναίων;

Η τέχνη μάς αποκαλύπτει τη θρησκεία.

Θρησκευτική σκηνή από χρυσό δαχτυλίδι της Τίρυνθας. Αριστερά εικονίζεται πιθανώς η «Πότνια». Τέσσερις δαίμονες της προσφέρουν κρασί. (Αθήνα, Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο)

**Τοιχογραφία από το ανάκτορο της Πύλου.
Δύο Μυκηναίοι πολεμιστές με άρμα.
(Αθήνα, Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο)**

**Μυκηναϊκό αγγείο από την
Πρόσιμνη Αργολίδας (μέσα
15ου αιώνα π.Χ). Το
χαρακτηριστικό αυτό μυκηναϊκό
αγγείο διακοσμείται με χταπόδι
και άλλα θαλασσινά
μοτίβα. (Αθήνα, Εθνικό
Αρχαιολογικό Μουσείο)**

**Τα χρυσά κύπελλα του Βαφειού
(15ος αιώνας π.Χ.). Βρέθηκαν στον θολωτό τάφο του
Βαφειού,
στη Λακωνία. Διακοσμούνται με ανάγλυφες σκηνές
εξημέρωσης ταύρων μέσα σε φυσικό τοπίο και μάλλον
είναι έργα τεχνιτών από την Κρήτη.
(Αθήνα, Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο)**

Εγχειρίδιο από τον λακκοειδή τάφο IV των Μυκηνών (περίπου 1550-1500 π.Χ.). Το χάλκινο εγχειρίδιο διακοσμείται με εξαιρετικά ζωντανή παράσταση κυνηγιού λιονταριού. (Αθήνα, Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο)

Ας δούμε τις
Μυκήνες
σήμερα!

Οι Μυκήνες

Οι Μεταβατικοί Χρόνοι 1100-950 π.Χ.

Πώς ήταν η
κοινωνία;

Η κοινωνία τα χρόνια 1100-950 π.Χ.

- Από το 1100 π.Χ. μέχρι περίπου το 950 π.Χ. η Ελλάδα βρίσκεται σε κρίση.
- Ο πληθυσμός μειώνεται δραστικά.
- Η οικονομία, περιορίζεται στη γεωργία και την κτηνοτροφία.
- Η κεντρική εξουσία εξασθενεί, σχεδόν εξαφανίζεται.
- Η οργάνωση στηρίζεται περισσότερο στην οικογένεια, στο χωριό, στην ομάδα.

Ερώτηση 27: Τι γνωρίζετε για την κοινωνία από το 1100 π.Χ. μέχρι το 950 π.Χ.;

Οι Μεταβατικοί Χρόνοι 1100-950 π.Χ.

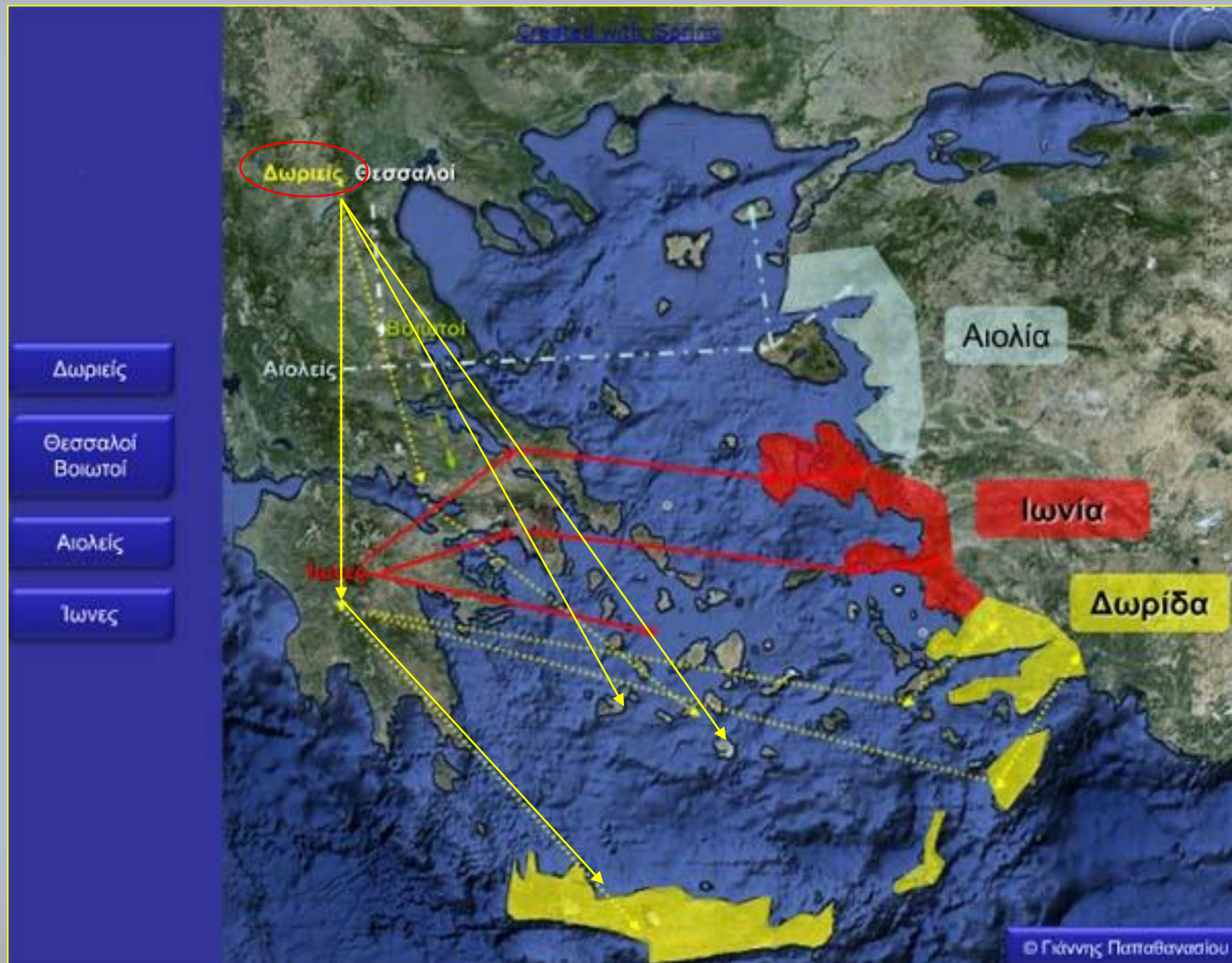
Ποια φύλα
μετακινήθηκαν;

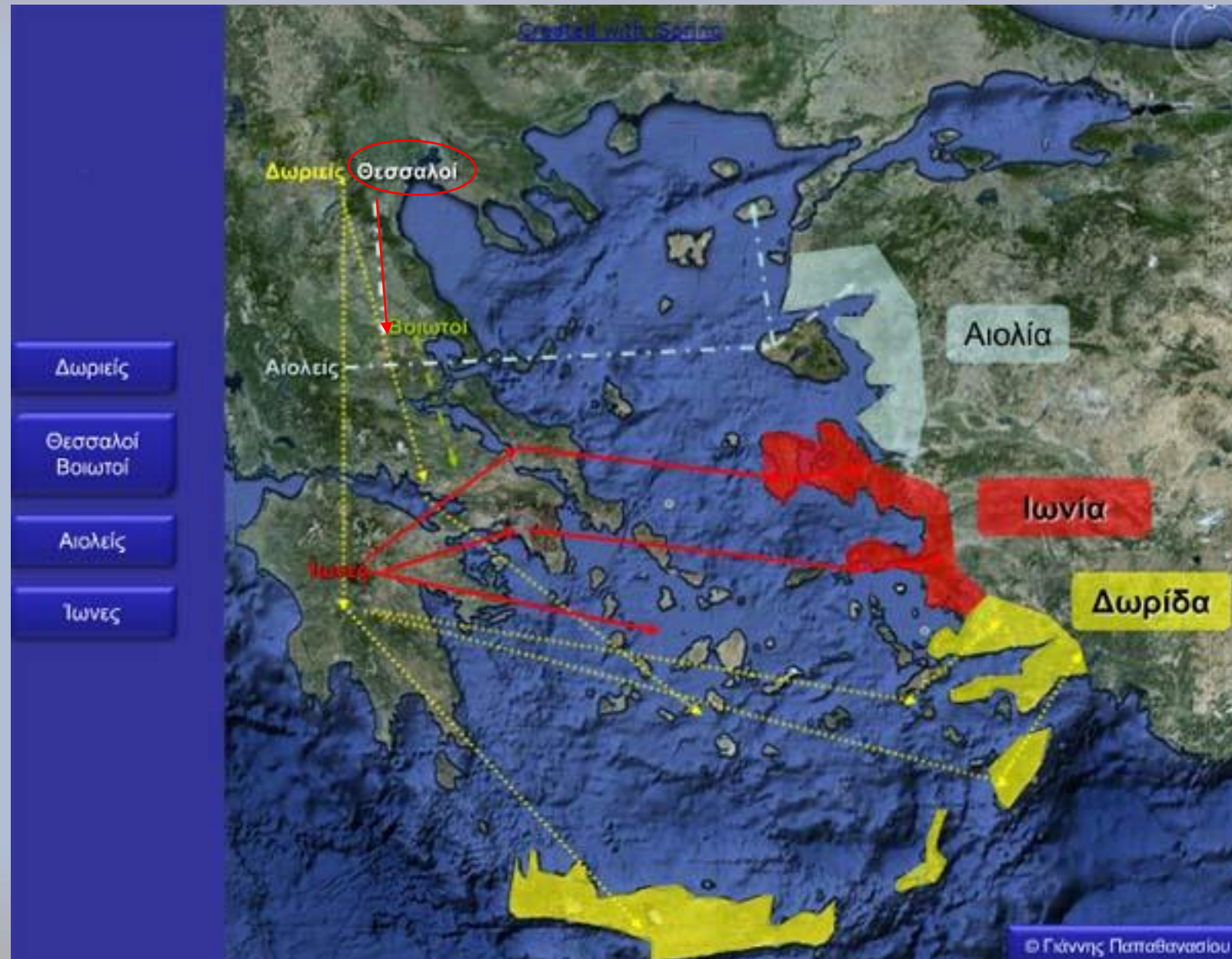
Η κοινωνία τα χρόνια 1100-950 π.Χ.

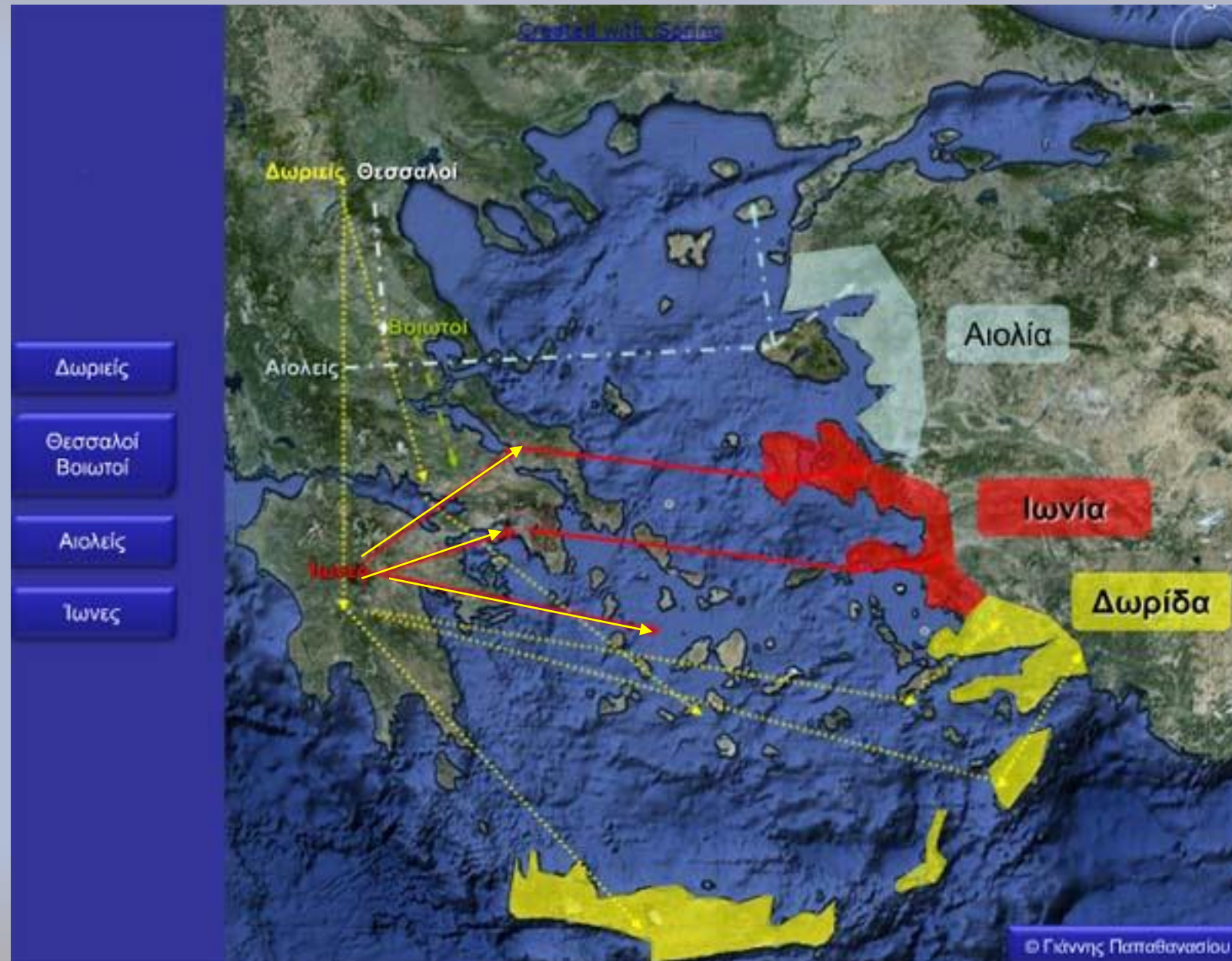
- Κατά τη διάρκεια του **12ου αιώνα π.Χ.** σημειώνονται σημαντικές **μετακινήσεις των ελληνικών φύλων.**
- Οι **Δωριείς**, από την **Πίνδο** όπου ζούσαν, μετακινήθηκαν **προς το Νότο** και εγκαταστάθηκαν στην **Πελοπόννησο** και σε ένα τμήμα της **Στερεάς** στις **Κυκλάδες (Μήλο, Θήρα)** και στην **Κρήτη**. ▶
- Οι **Θεσσαλοί**, που ζούσαν και αυτοί στην περιοχή της Πίνδου, εγκαταστάθηκαν στη σημερινή **Θεσσαλία**. ▶
- Οι **Ίωνες** της Πελοποννήσου καταφεύγουν στην **Αττική**, στην **Εύβοια** και στις **Κυκλάδες**. ▶

Ερώτηση 28: Τι γνωρίζετε για τις μετακινήσεις των φύλων κατά τον 12^ο αι. π.Χ.;

Οι Μεταβατικοί Χρόνοι 1100-950 π.Χ.

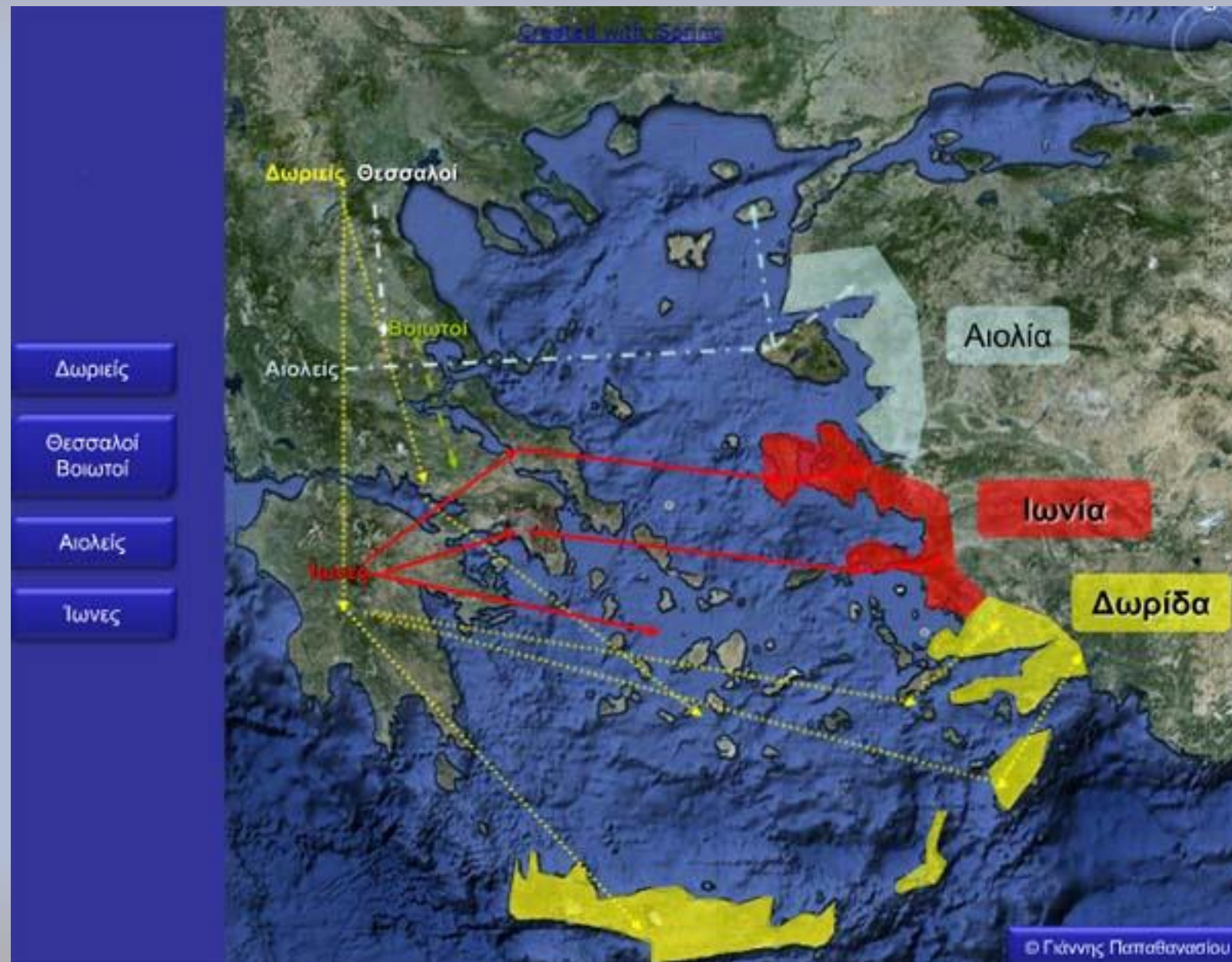
Τι ήταν ο α' αποικισμός;

Η κοινωνία τα χρόνια 1100-950 π.Χ.

- Ομάδες Ελλήνων **μετανάστευσαν προς τα νησιά του Αιγαίου** και τα δυτικά παράλια της Μικράς Ασίας λόγω:
 1. των **μετακινήσεων των ελληνικών φύλων** κατά τον 12ο αιώνα π.Χ.,
 2. της **γενικής στενότητας του χώρου,**
 3. των οικονομικών προβλημάτων.
- Τον **10ο αιώνα π.Χ.** η μετανάστευση αυτή ήταν **ευρύτατη** κι έμεινε γνωστή ως **Πρώτος ελληνικός αποικισμός.**

Ερώτηση 29: Τι γνωρίζετε για τις μετακινήσεις των φύλων κατά τον 12^ο αι. π.Χ.;

Οι Μεταβατικοί Χρόνοι 1100-950 π.Χ.

Πώς ήταν η
ομηρική
κοινωνία;

Η κοινωνία τα χρόνια 1100-950 π.Χ.

- Στα ομηρικά έπη η **πολιτική αστάθεια** είναι συνεχής.
- Οι **βασιλείς** είναι **πολυάριθμοι** και απολύτως **ανεξάρτητοι**.
- Ο καθένας πρέπει να **αποδεικνύει συνεχώς τις ικανότητές** του.
- Η κοινωνία χαρακτηρίζεται από **ανισότητα** και η **διατήρηση της εξουσίας από τον ηγεμόνα δεν είναι ποτέ εξασφαλισμένη**.

Ερώτηση 30: Τι γνωρίζετε για την ομηρική κοινωνία;

Οι Μεταβατικοί Χρόνοι 1100-950 π.Χ.

Ποια ήταν η
νέα γραφή;

Η πολιτισμική αναγέννηση - Η νέα γραφή

- Το **δεύτερο μισό του 8ου αιώνα π.Χ.** μία **νέα γραφή εμφανίζεται** στον ελληνικό κόσμο.
- Είναι ένα **αλφάβητο** που **προέρχεται από το φοινικικό**, αλλά με πολλές προσαρμογές και παραλλαγές.
- Το **φοινικικό αλφάβητο** περιέχει **μόνο σύμφωνα**.
- Οι **Έλληνες**, επειδή το φοινικικό αλφάβητο είχε πολλά σύμφωνα, **πήραν μερικά από αυτά και τα μετέτρεψαν σε φωνήεντα**.
- Με το σύστημα αυτό συντελείται μια **σημαντική πρόοδος** γιατί **για πρώτη φορά, στη γραφή, οι ήχοι μεταδίδονται με φωνήεντα και σύμφωνα**.
- Με αυτήν την αλλαγή μπόρεσε η **γραφή να γίνει κτήμα περισσότερων ανθρώπων** και όχι μόνο λίγων γραφέων.
- **Από το ελληνικό αλφάβητο γεννήθηκε το λατινικό.** ▶

Ερώτηση 31: Τι γνωρίζετε για τη γραφή το δεύτερο μισό του 8^{ου} αιώνα π.Χ.;

⌘	Α
⌘	Β
⌘	Γ
⌘	Δ
⌘	Ε
⌘	Ζ
⌘	Η
⌘	Θ
⌘	Ι
⌘	Κ
⌘	Λ
⌘	Μ
⌘	Ν
⌘	Ξ
⌘	Ο
⌘	Π
⌘	Ρ
⌘	Σ
⌘	Τ

⌘	Α
⌘	Β
⌘	Γ
⌘	Δ
⌘	Ε
⌘	Ζ
⌘	Η
⌘	Θ
⌘	Ι
⌘	Κ
⌘	Λ
⌘	Μ
⌘	Ν
⌘	Ο
⌘	Π
⌘	Ρ
⌘	Σ
⌘	Τ
⌘	Υ
⌘	Φ
⌘	Χ
⌘	Ζ

Οι Μεταβατικοί Χρόνοι 1100-950 π.Χ.

Ποια ήταν η
γεωμετρική
τέχνη;

Η πολιτισμική αναγέννηση - Η γεωμετρική τέχνη

- Η τέχνη που δημιουργήθηκε από τον **11ο έως και τον 8ο αιώνα π.Χ.** ονομάζεται **γεωμετρική**.
- Πήρε το **όνομά** της από τα **γεωμετρικά σχέδια** στα πήλινα αγγεία.
- Περιλαμβάνει:
 - **πήλινα ή χάλκινα ειδώλια ανθρώπων και ζώων**, ▶
 - **αγγεία ζωγραφισμένα** (ορισμένες φορές τα μοτίβα επαναλαμβάνονται), ▶
 - παραστάσεις σχετικές με το **θάνατο**,
 - **μυθολογικά θέματα** (προς το τέλος της εποχής).
 - **ομόκεντρους κύκλους και ημικύκλια ζωγραφισμένα με διαβήτη**. ▶
- Αποτελεί **εξέλιξη των σχημάτων της μυκηναϊκής εποχής**.

Ερώτηση 32: Τι γνωρίζετε για τη γεωμετρική τέχνη;

